

Op 1 januari 2020 treedt de Wet zorg en dwang (Wzd) in werking. De wet BOPZ (Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen) is dan niet meer geldig. Is uw organisatie al klaar voor de Wzd?

Nee, tenzij... dat is het uitgangspunt van de Wzd. Onvrijwillige zorg is dan alleen toegestaan als er ernstig nadeel dreigt voor de cliënt of zijn omgeving. De Wzd regelt de stappen die een organisatie moet doorlopen als iemand toch, tegen zijn wil, onvrijwillige zorg nodig heeft.

1. VOOR WIE IS DE WZD VAN TOEPASSING?

De Wzd is bedoeld voor mensen met een verstandelijke beperking of psychogeriatrische aandoening zoals dementie. De Wzd geldt ook voor cliënten met NAH, Korsakov of de ziekte van Huntington met neurocognitieve beperkingen die overeenkomstig zijn met een psychogeriatrische aandoening of een verstandelijke beperking. Dit blijkt uit een indicatiebesluit of uit een verklaring van een ter zake deskundige arts.

2. NEGEN CATEGORIEËN ONVRIJWILLIGE ZORG UIT DE WZD

1. Het toedienen van vocht, voeding en medicatie en het toepassen van medische (be)handelingen.
2. Het beperken van de bewegingsvrijheid (ook fixatie).
3. Insluiten (ook separatie).
4. Toezicht op de cliënt.
5. Onderzoek van kleding of lichaam.
6. Onderzoek van woonruimte op drugs en gevaarlijke voorwerpen.
7. Controle op drugs.
8. Beperking in het inrichten van het eigen leven, waardoor de cliënt iets moet doen of laten (bijvoorbeeld gebruik van telefoon of computer).
9. Beperking in het ontvangen van bezoek (bijvoorbeeld bij loverboy-problematiek).

Bij al deze punten geldt dat het belangrijk is dat u kijkt naar het individu. Iedere cliënt heeft recht op een persoonlijke afweging of beoordeling.

3. GEEN INSTEMMING/VERZET

Onder onvrijwillige zorg verstaat de Wzd zorg waarmee de cliënt of zijn vertegenwoordiger niet instemt en zorg waarmee de vertegenwoordiger heeft ingestemd maar waartegen de cliënt zich verzet.

Denk hierbij ook aan:

- Hoe uit zich verzet?
- Heeft u kennis en vaardigheden om dit waar te nemen?

4. WILSONBEKWAAM EN 3 VORMEN VAN ONVRIJWILLIGE ZORG

Bepaalde vormen van zorg, bij wilsonbekwame cliënten, stelt de wet gelijk aan onvrijwillige zorg. Ook al stemt de cliënt of zijn vertegenwoordiger in met het toepassen van die zorg, of verzet de cliënt zich niet tegen de zorgverlening. Dit zijn:

- a. Het toedienen van gedragsmedicatie buiten de richtlijn.
- b. Een maatregel die tot het gevolg heeft dat de cliënt enige tijd in zijn bewegingsvrijheid wordt beperkt.
- c. De mogelijkheid tot insluiting.

Op deze vormen van van zorg is het stappenplan dus altijd van toepassing.

5. RANDVOORWAARDEN VOOR HET TOEPASSEN VAN ONVRIJWILLIGE ZORG

Beleid

Een zorgaanbieder die onvrijwillige zorg verleent, draagt zorg voor een beleidsplan (artikel 19) waarin hij in ieder geval vastlegt:

- met welke alternatieven hij tracht om onvrijwillige zorg zoveel mogelijk te voorkomen;
- hoe hij omgaat met het toepassen van onvrijwillige zorg en de afbouw van onvrijwillige zorg;
- de wijze van intern toezicht bij uitvoering van onvrijwillige zorg.

Bij het opnemen van onvrijwillige zorg in een zorgplan en het verlenen van onvrijwillige zorg houdt u rekening met dit beleidsplan.

Extra bij ambulante zorg:

Uw organisatie heeft beleid ontwikkeld voor het ambulant kunnen toepassen van onvrijwillige zorg.

Daarin moet worden vastgelegd (zie ook Besluit dwang in de zorg, juni 2019):

1. Welke factoren uw organisatie in ieder geval meeweegt bij de beoordeling of ambulante zorg de voorkeur heeft boven opname in een accommodatie. Uw organisatie houdt daarbij rekening met de wens van de cliënt en de belangen van familie en naasten die relevant zijn voor de continuïteit van zorg.
2. Hoe met toezicht de veiligheid op voldoende wijze kan worden geborgd.
3. Welke factoren uw organisatie meeweegt bij de beoordeling van het aantal zorgverleners die aanwezig moeten zijn bij de daadwerkelijke uitvoering.
4. Hoe op verantwoorde wijze wordt omgegaan met fysiek verzet van de cliënt.
5. Op welke wijze uw organisatie de bereikbaarheid en ondersteuning borgt.
6. Op welke wijze wordt toegezien op het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag door een zorgverlener.

Tot slot legt uw organisatie vast op welke wijze en bij wie de rollen van zorgverantwoordelijke, deskundige, behandelend arts, Wzd-functionaris en externe deskundige zijn belegd en hoe de overlegvormen om het stappenplan te kunnen uitvoeren zijn geregeld.